

- preničnin, nepremičnin, kreditov in dolgov, pokojnega Giacomina Barbabianca). Tudi pri izbiri zakonskega partnerja je bila v ospredju ekonomska plat, sicer pogodbe o doti ne bi bile tako natančno napisane (poleg natančno opredeljenih dobrin, ki jih dobi nevesta za doto, je napisano določilo, da ostane prenoženje vsakega zakonca ves čas zakona ločeno - npr. 1691, marec, 23, Koper - poročna pogodba med Susano, hčerjo Domenica Santa in Agnese Grisoni ter Francescom Gravisijem. Dogovorjena je bila dota 1500 dukatov v materiinih in očetovih dobrinah), tudi če je šlo le za majhen primanjkljaj v sicer precejšnji vsoti denarja (1566, februar, 28 - v dokumentu ženin Colman Vergerio pojasni, da ni dobil dogovorjene dote 1200 dukatov, ampak le 1100 dukatov). Dohodkom se ni odrekala niti duhovščina, kot je to lepo vidno v pogodbi, ki jo je oče sklenil s samostanom Sv. Klare za dve hčeri, novinki. (1685, januar, 26, Koper - V samostanski cerkvi Sv. Klare se v navzočnosti prič Vicenza del Toso in Battista Ombrella de Piero ter viceodmista Michaela Gavarda Santo Grisoni obveže, da bo dal samostanu Sv. Klare denar, dohodek od zakupov in druge stvari za zaobljubo njegovih hčera Isabelle in Catherine, ki bosta naslednjo nedeljo postali klarisi. Za vsako bo dal po 400 dukatov v denarju in za 400 dukatov v zakupih, za katere dobiva 6-odstotne obresti. Nadalje obljubi, da bodo on in njegovi dediči dajali samostanu preživnino za hčeri.)

Po vzoru nešččanov so poročne pogodbe pisali tudi na podeželju in prav nič ni videti, da bi v "zvitosti" zaostajali za premožnejšimi prebivalci (1580. november, 28, Dol pri Hrastovljah - "Na tem mestu sta se legalno po rimokatoliški cerkvi in tridentinskem koncilu ter po lokalnih navadah v Istri in Dolu poročila domačina Andrea Bonazza in Orsola, liči pokojnega Iuana Saua...").

V mestu se je pokazala tudi potreba po šolanju. Najboljšo izobrazbo je bilo mogoče dobiti v cerkvenih in mestnih šolah. O šolanju govori tudi člen v statutu iz leta 1423. Fantje iz premožnejših družin so se šolali na univerzi v Padovi in v drugih italijanskih mestih (predstavljeni sta bili doktorska diploma iz prava Nikolaja Gravisija iz leta 1640 ter diploma iz filozofije in medicine Joanesa Nicolausa Marchionisa de Gravisij iz leta 1684).

Večina prebivalstva v mestu je bila sicer romanskega rodu, vendar pojavljanje slovanskih primkov in imen v dokumentih dokazuje tudi navzočnost Slovanov. V zaledju pa je bila večina prebivalstva slovanskega rodu. Na to kažejo priimki, ledinska imena krajev ali predelov naselij in tudi redki, vendar ohranjeni dokumenti v slovanskih jezikih. Predstavili smo pravilnik Bratovščine svetega rešnjega telesa iz leta 1635, ki je napisan v slovenščini, in latinsko-glagolski slovar iz 17. stoletja, ki je nastal v samostanu Sv. Gregorja v Kopru. Samostan je predstavljal slovanski otok v beneškem Kopru (za nraščevanje in vodenje samostanskih dnevnikov so uporabljali glagolico). Slovar je dokaz takratne kulturne ravni slovanskega prebivalstva v Istri.

Arhiv je v ta namen izdal kratek vodnik po razstavi v slovenskem in italijanskem jeziku ter kopije (v

glini) koprskega pečata iz 13. stoletja. Organizirano je bilo vodstvo po razstavi, le-to si je ogledalo več kot 500 obiskovalcev.

S trintridesetini dokumenti se je arhiv vključil tudi v vseslovenski projekt razstave o srednjeveških mestih z naslovom "Kdor z mestom ne trpi, naj se z mestom ne krepi", ki je bila na Ljubljanskem gradu od 23. septembra do 10. oktobra.

Pietro Vidacovic, Načrt njiv in pašnikov v dolini Sv. Onofrija pod Albucanom (spadal pod koprski teritorij) in Lonzana (spadal pod piranski teritorij) - oba dela sta ločena z rdečo nitko, 1772, original, *Družinski arhiv Grisoni Sabini, Pokrajinski arhiv Koper*

Tudi samo mesto Koper se je velikopotezno vključilo v projekt Dnevoev evropske kulturne dediščine. V Pokrajinskem muzeju je bila od 18. septembra do 9. oktobra na ogled razstava "Grbi v mestnem jedru Kopra", 1. in 2. oktobra pa je potekal mednarodni znanstveni simpozij ob 500. obletnici rojstva Petra Pavla Vergerija mlajšega. V Pretorski palači je bila sočasno razstava z naslovom "Koper / Capodistria - Platea Communis". V samem mestnem središču (Titov trg), v cerkvi Sv. Bassa, v stolni cerkvi in v Pokrajinskem muzeju pa so bili priložnostni koncerti srednjeveške in renesančne ter stare keltske glasbe. V ta namen je turistično društvo Koper izdalo tudi zloženko "Po sledih mestnih srednjeveških znamenitosti". Pokrovitelj prireditvev je bila Mestna občina Koper.

Zlenka Bonin

Razstava "Sto let Zgodovinskega arhiva Ljubljana"

Letos mineva 100 let, odkar je Anton Aškerc postal prvi ljubljanski mestni arhivar. Tedanji ljubljanski župan Ivan Hribar je bil zelo redoljuben mož. Nered med magistratno dokumentacijo ga je napeljal k zantisli, da bi moralo mesto zaposliti nekoga, ki bi vzpostavil red med zgodovinsko pomembnimi dokumenti. Hribar je k sodelovanju povabil svojega prijatelja in duhovnika Antona Aškereca. Mestni svet

Ljubljanski je 7. marca 1898 izdal razpis za to novo delovno mesto. Aškere se je nanj prijavil, čeprav mi še ni bilo povsem jasno, kaj naj bi sploh delal. Vendar, mestni svet se je na seji 7. junija 1898 odločil sprejeti Antona Aškercia v službo. Tako je Aškerc 1. julija zaprisegel ter 15. julija tudi uradno začel opravljati službo prvega ljubljanskega mestnega arhivarja, zato ta dan štejeemo kot ustanovitev Mestnega oziroma Zgodovinskega arhiva Ljubljana.

Ljubljanska županja Vika Potočnik na otvoritvi razstave ob 100-letnici Zgodovinskega arhiva Ljubljana v atriju ljubljanskega magistrata, 3. junija 1998

To častitljivo obletnico delovanja Zgodovinskega arhiva Ljubljana želi naš arhiv kar se da vidno predstaviti.

Tistega vročega 3. junija 1998 smo odprli razstavo v atriju ljubljanskega Magistrata z namenom predstaviti javnosti vsakdan arhivistov v službi. Torej, namen razstave ni bil predstavitev dragocenih dokumentov, ki jih hrani naš arhiv, temveč opozoriti javnost na to, kdo smo, kaj delamo in kako skrbimo za dokumente, ki so nato na voljo obiskovalcem za raziskovanje ali za njihove upravno-pravne potrebe.

Avtarica razstave je arhivistka Tatjana Šenk. Predstavila nam je zgodovinski razvoj naše ustanove od namestitve prvega arhivarja Antona Aškercia do današnjega dne, ko deluje "Janezov arhiv" (ti dve besedi

sta bili večkrat izrečeni lani v Celju na XVII. zborovanju Arhivskega društva Slovenije).

Pa se sprehodimo po razstavi. Na začetku nas pozdravi bradati Anton Aškerc, ki je zaoral ledino in postavil temelje našega arhiva. Na tem mestu naj omenim, da smo njemu v čast 10. julija letos odkrili spomniško ploščo v veži našega arhiva. Če iz njegovega službenega poročila izvemo, da delo v arhivu ni ravno čisto. Kljub zapletom ob nastavitvi je delo opravljal vestno vse do svoje smrti leta 1912. Nasledil ga je pesnik Oto Župančič, vendar očitno ni imel pravega poslušca za arhiv. Leta 1923 je za dobo 10 let delo v arhivu prevzel Vladislav Fabjančič. Sledil mu je Lojze Slanovec. V obdobju njegovega delovanja je mestni arhiv dobil svoje prostore v Auerspergovih palači (danes je tu Mestni muzej Ljubljana). Leta 1936 se je v arhiv spet vrnil Fabjančič ta se je dela lotil sistematično in bolj vestno. Gradivo, ki se je med selitvijo pomešalo, je znova uredil. Na razstavi pa je bil na ogled tudi dokument iz leta 1939, ki opisuje, kako bo od tega leta dalje delo mestnega arhivarja tudi statutarno urejeno.

Po vojni leta 1945 iz Fabjančičevega poročila izvemo, v kakšnem stanju je bilo gradivo v Auerspergovih palači ter v Narodni in univerzitetni knjižnici, kamor je bilo gradivo prenešeno med vojno. Družbene spremembe po vojni so povzročile, da je večina upravnega gradiva, nastalega pred letom 1941, izgubila pomen za upravno-poslovne namene in dobila pretežno značaj arhivskega gradiva. Novi prevzemni so botrovali tudi potrebam po novih zaposlitvah. Fotografija iz leta 1951 nam je predstavila vse takrat zaposlene arhiviste.

Delo v arhivu je postajalo vedno bolj znanstveno, zato je leta 1950 na prošnjo poverjenika za kulturo in umetnost Z. Miklavčiča prišel v arhiv pravnik Sergij Vilfan in postal tudi upravnik arhiva. Večina arhivskega gradiva je bilo v tem času uskladiščenega na Magistratu, poslovni prostori arhiva pa so bili še vedno v Auerspergovih palači. To je oteževalo delo, zato se je dr. Vilfan zavzemal, da se celoten arhiv preseli na Magistrat. Po 150 letih se je leta 1953 začela prenova magistratnih prostorov, kar je razvidno iz razstavljenih fotografij. Po preselitvi v nove prostore se je začel tudi novo obdobje. Če je bilo prej delo naravnano v arhivu bolj znanstveno-raziskovalno, so zdaj povečali obseg del pri nrejevanju in hranjenju arhivskega gradiva. Na razstavi smo imeli priložnost videti pravilnik o določitvi nalog in o področju dela arhivistov v Mestnem arhivu iz leta 1957, poslovnik o bišnem in skladiščnem redu ter o požarno-varnostnih predpisih v Mestnem arhivu iz leta 1962. Povečana potreba po skladiščnih prostorih je narekovala prenovo prostorov na Magistratu. Tako je arhiv leta 1963 dobil nova moderna skladišča na Mestnem trgu 27 in leta 1968 še prostore na gradih Mala Loka pri Trebnjem. Arhiv je postopoma širil svojo dejavnost na območje osrednje Slovenije. Najprej je problem rešila občina Škofja Loka, ko je našemu kolegu Francetu Štuklju ponudila "zatačišče" na loškem gradu ter mu hkrati dajala tudi sredstva za preživljanje. Mestni muzej Idrija je reševal pro-